PROTOKÓŁ z XLVI posiedzenia Rady do Spraw Cyfryzacji, które odbyło się 10 lutego 2023 roku, o godzinie 13:00 w formie wideokonferencji.

Projekt ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści nieodpowiednich w internecie – Pan Konrad Ciesiołkiewicz i Pani Aleksandra Musielak.

Jako pierwsza głos zabrała Pani Aleksandra Musielak wskazując, że przedmiotowy projekt ustawy skłania do przemyśleń i pytań dot. kwestii nie tylko związanych stricte z ochroną małoletnich przed dostępem do treści nieodpowiednich w internecie, lecz również kwestii dużo szerszych, takich jak rola nauczycieli, rodziny, wychowania. Cel jaki stawia sobie projektodawca jest celem, z którym trudno dyskutować, a strona społeczna, która miała możliwość odnoszenia się do tego projektu tego celu nie podważa. Projekt dotyczy kwestii związanych z internetem, jednak wychodząc ponad ten projekt zauważyć należy, że jest to temat szerszy, a dostęp do nieodpowiednich treści to dostęp nie tylko online, ale także offline. Wielu ekspertów podkreśla, że w świecie offline bardzo istotną rolę odgrywają rodzice, opiekunowie, nauczyciele i to na nich spoczywa duża rola, by ta skala procederu była mniejsza. Wsparciem rodzica w tym zakresie z założenia jest technologia.

Wskazane zostało, że projekt ustawy niekoniecznie spełnia oczekiwania rynku oraz budzi wątpliwości czy wybrany wariant zaproponowany przez projektodawcę w sposób efektywny i faktyczny przyczyni się do zmiany obecnej sytuacji oraz czy będzie to instrument działający na korzyść ograniczenia możliwości sięgania przez małoletnich do treści nieodpowiednich. Pojawił się model, który opiera się na koncentracji nowych obowiązków wynikających z ustawy na przedsiębiorcach telekomunikacyjnych, którzy zapewniają dostęp do internetu. Ta grupa przedsiębiorców została wybrana, by realizować pod groźbą kary pieniężnej pewne określone obowiązki, czyli przede wszystkim blokowanie dostępu do treści nieodpowiednich – to podstawowa zasada regulacji. Celem jest stworzenie możliwości po stronie abonenta do korzystania z wypracowanych przez przedsiębiorcę telekomunikacyjnego mechanizmów. Przewidziane zostały również dodatkowe zadania związane z realizacją działań promocyjno-informacyjnych. Postawiono zapytanie jaki podmiot powinien odpowiadać za kwestię informacji i promocji rozwiązań związanych z bezpieczeństwem dzieci w sieci. Projektodawca wskazuje na biznes, co stwarza pytanie czy to zadanie nie powinno być dzielone z innymi podmiotami, np. z szeroko rozumianym gronem organizacji społecznych, organizacji pozarządowych, ale w jeszcze większym stopniu z państwem, które również częściowo bierze na siebie ten obowiązek.

Pani A. Musielak wyróżniła pewne problemy związane z propozycją przedstawioną przez projektodawcę. Uznano, że projekt ustawy w bezpośredni sposób wchodzi w konflikt z wymogami prawa unijnego. Jest to też projekt, który zdaniem strony społecznej i biznesowej deprecjonuje wagę oraz rolę wychowania i edukacji. Zwrócono także uwagę, że na rynku istnieją już funkcjonujące darmowe rozwiązania technologiczne dostępne dla rodziców i opiekunów, w związku z tym nie widać potrzeby dodawania rozwiązania w modelu zaproponowanym przez projektodawcę. Rozważano na jakim podmiocie powinien

spoczywać obowiązek działań informacyjno-promocyjnych. Wskazano na wątpliwości dot. tego czy rzeczywiście tylko i wyłącznie przedsiębiorca telekomunikacyjny powinien być jedynym realizującym obowiązki wynikające z tej ustawy. Pani A. Musielak zwróciła uwagę, że w projekcie ustawy pojawia się wątek dot. walki z materiałami pornograficznymi. Problemem jest brak legalnej definicji takich materiałów, a projekt ustawy nie proponuje zapisów w tym zakresie. Być może w toku dalszych prac nad projektem ustawy pojawi się definicja, która w dużym stopniu uwzględniałaby kontekst kulturowy, nie tylko technologiczny.

Pani A. Musielak zarekomendowała wstrzymanie prac nad projektem ustawy na rzecz szerszej debaty i zastanowienie się nad innym rozłożeniem akcentów związanych z realizacją pewnych obowiązków.

Pan Konrad Ciesiołkiewicz na wstępie zaznaczył że ochrona praw dziecka w środowisku cyfrowym wynika z Konwencji ONZ o prawach dziecka oraz z Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (art. 24 ust. 2). Projekt ustawy opiera się na trzech blokach interwencji, tj.:

1. Blokowanie (filtrowanie) treści pornograficznych przez dostawców internetu. Zauważonym problemem jest brak definicji treści pornograficznych w projekcie ustawy.
2. Zbieranie informacji przez dostawców internetu o aktywacji blokady. Możliwość tego rodzaju rozwiązania to odpytanie każdego klienta przy zawarciu umowy o chęci skorzystania z usługi.
3. Coroczne raportowanie przez dostawców internetu o podjętych działaniach. Obejmować ma m.in. liczbę klientów korzystających z usługi.

Teoretycznie istnieją inne rozwiązania alternatywne, tj. weryfikacja wieku użytkownika, nakaz usuwania nielegalnych treści, podnoszenie świadomości i edukacja.

Określenie przez rodziców limitu czasu na korzystanie z internetu w ciągu dnia zmniejsza szansę na kontakt dzieci z treściami pornograficznymi. Pan K. Ciesiołkiewicz uznał, że z aplikacji rodzicielskich należy korzystać oraz je promować, jednak ze świadomością, że nie rozwiązują problemu za rodziców.

Wskazane zostało 6 obszarów, które należałoby ująć w podejściu holistycznym do ochrony małoletnich przed treściami nieodpowiednimi, tj. świadomość i edukowanie rodziców, potencjał organizacji pozarządowych, zaangażowanie sektora biznesowego, odpowiedzialność rządu, współpraca z UE i organizacjami międzynarodowymi, aktywność szkoły.

Pan Przewodniczący poprosił członków Rady o wskazanie na jakim polu Rada może zabrać głos w omawianej sprawie.

Pan K. Ciesiołkiewicz dodał, że rozmowa toczy się na temat treści nieodpowiednich – pornografia jest w centrum uwagi, jednak treści nieodpowiednie to szeroka kategoria, więc dotyczy także mowy nienawiści lub innego rodzaju treści zagrażających dzieciom.

Jeden z członków Rady wypowiedział się w kontekście sposobu stosunkowania się Rady do omawianych regulacji i zaproponował rekomendację kierunkową. Należy wprowadzić rozwiązania systemowe – świat cyfrowy jest bardzo fragmentaryzowany w zakresie regulacji. Obecnie analizowane są zagadnienia dot. regulacji i wdrożenia aktu Digital Services Act. Wskazane zostało, że jest pewien problem, ponieważ nowe środowisko cyfrowe jest w sposób liberalny traktowane w odniesieniu do innych dostawców usług medialnych, czyli nadawców. Wyrażono przekonanie, że jest to krytyczny moment także w kontekście definiowania czym są nielegalne treści. O tym mówi w kontekście społeczno-kulturowym art. 18 ustawy o radiofonii i telewizji[1] stanowiący o kwestiach bezpieczeństwa i kwestiach związanych z treściami szkodliwymi.

Pan Przewodniczący zaproponował zaproszenie na kolejne posiedzenie Rady przedstawicieli Rzecznika Praw Dziecka oraz Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Wskazał, że Rada będzie dążyć do wypracowania stanowiska, a jego kierunek i obszar byłby przedmiotem dyskusji na kolejnym posiedzeniu Rady.

Implementacja Digital Services Act - Pani Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz.

Pani Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz omówiła projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz o zmianie niektórych innych ustaw wdrażający akt o usługach cyfrowych. Rozporządzenie Digital Services Act (dalej: DSA) nie wymaga implementacji z uwagi na to, iż wchodzi do systemu prawa krajowego, jednak pewne rozwiązania pozwalające na realizację ustaleń na poziomie Unii Europejskiej muszą zostać wprowadzone na gruncie przepisów krajowych. Zajdą niezwykle ważne zmiany dot. przyszłości funkcjonowania mediów cyfrowych, także w kontekście regulacji treści. Przede wszystkim kluczowa zmiana odnosi się do podzielenia zadań powierzonych poszczególnym organom właściwym i koordynatorowi ds. usług cyfrowych. Art. 49 ust. 2 DSA stanowi, że państwa członkowskie mogą powierzyć niektóre szczególne zadania lub sektory innym podmiotom niż jeden organ właściwy odpowiedzialny za nadzorowanie dostawców usług pośrednich i egzekwowanie przepisów rozporządzenia. Wskazane zostało, że pojawiają się problemy z implementacją w obszarze organizacji, implementacją rozwiązań, które proponuje rozporządzenie. Art. 22 ust. 2a projektu wprowadza brzmienie, odnoszące się przede wszystkim do obowiązków podmiotów objętych zakresem DSA. W DSA wskazane są konkretne artykuły rozporządzenia, a w ujęciu sektorowym wskazane są jedynie platformy udostępniania wideo – VSP. Pierwszy problem dot. kwestii związanych z kompetencjami Prezesa UKE. To Prezes UKE jest koordynatorem ds. usług cyfrowych. Jest to organ, który będzie się kontaktował ze wszystkimi innymi podmiotami w siatce uzależnień i procedur, które wprowadza DSA, z czym zawiązane są pewne problemy. Konsekwencją jest m.in. to, że jako organ właściwy w zakresie ochrony danych osobowych w związku z ochroną małoletnich w internecie proponuje się Prezesa UODO, podczas gdy w art. 28 DSA jest mowa nie tylko o

[1] Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. 2022, poz. 1722).

środkach zabezpieczających prywatność i bezpieczeństwo, ale również o ochronie małoletnich, co powinno zostać powierzone KRRiT nie tylko w zakresie VSP.

Ponadto Prezes UOKiK ma być właściwy w sprawach umów zawieranych na odległość (art. 31 rozdział III sekcja 4 DSA), ale zgodnie z proponowanym w projekcie podziałem, kompetencje te nie odnoszą się do VSP, dla których KRRiT ma być jedynym organem właściwym. Jako rozwiązanie wskazane zostało, że powinien być konsekwentny i szczegółowy podział kompetencji i zadań pomiędzy organy właściwe, tj. albo podział odnoszący się do wyraźnie przywołanych w poszczególnych przepisach DSA zadań podmiotów objętych regulacją, albo zastosowanie czytelnego podziału sektorowego.

Co do kwestii związanych z przedmiotem regulacji występuje problem z definiowaniem treści nielegalnych. Wydano rekomendacje, aby treści nielegalne były definiowane na poziomie krajowym. W żaden sposób propozycja, którą mamy nie odnosi się np. do ustawy o radiofonii i telewizji (dalej: urtv). Nie obejmuje np. tych treści, które zostały określone jako nielegalne w art. 18 urtv, gdzie jest mowa o m.in. treściach, które naruszają przepisy prawa. Ustalenie, czy dana treść jest nielegalna, będzie determinowane przez przyjęty w danym państwie członkowskim system wartości. Z kolei definicja operatora platformy udostępniania plików wideo w polskim systemie prawnym jest szersza – obejmuje także media społecznościowe, ponieważ nie dot. tylko materiałów wideo, ale także innych treści udostępnianych przez użytkowników. Odniesienia do definicji platformy zabrakło w ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną. Obszar regulacji wynikający z urtv ogranicza się do tych podmiotów, które działają w naszej jurysdykcji, podczas gdy DSA daje możliwości zastosowania procedur w stosunku do usług transgranicznych i do platform działających poza naszym systemem prawnym. Należałoby ujednolicić zakres odpowiedzialności funkcjonujący w naszym systemie prawnym, na co DSA pozwala, ponieważ zostało określone wyraźnie, że ten obszar należy do uprawnień państwa członkowskiego. W motywie 52 DSA wskazano, że charakter treści nielegalnych mogą mieć audycje lub inne przekazy, propagujące działania sprzeczne z prawem, z polską racją stanu oraz postawy i poglądy sprzeczne z moralnością i dobrem społecznym (art. 18 ust. 1 urtv), a także te, które mogą sprzyjać zachowaniom zagrażającym zdrowiu lub bezpieczeństwu oraz zachowaniom zagrażającym środowisku naturalnemu (art. 18 ust. 3 urtv). Są to kwestie, które powinny być uwzględnione, jeżeli chodzi o przedmiot regulacji w obszarze zwłaszcza tak newralgicznym dot. regulacji treści programowych. Procedura, wynikająca z urtv, czyli rozdział 6a urtv oraz rozdział 6b urtv, odnoszą się do krajowych dostawców, ale nie odnoszą się do podmiotów, których działalność jest regulowana poprzez nową zmianę.

Pojawia się także problem dot. Prezesa UKE, który w przedstawionym projekcie sprawuje nadzór regulacyjny nad platformami internetowymi, służącymi do wymiany treści, innymi niż VSP. Krajowi dostawcy podlegają jurysdykcji KRRiT. Wystąpi problem z wyraźnym podziałem zadań, ustaleniem kwestii kompetencyjnych czy też procedur, które za tym zmierzają.

Omówione zostały procedury związane z kwestią dot. postępowań nakazowych. Wspomniano o szczegółowym określeniu trybu i zakresu wydawania nakazów, o których

mowa w DSA: art. 9 (nakaz podjęcia działań przeciwko nielegalnym treściom) i art. 10 (nakaz udzielenia informacji nt. usługobiorcy). W przypadku nakazu udzielenia informacji, powinno zostać wyraźnie wskazane, w jakim zakresie mają one zostać ujawnione organowi. Kompetencje organów właściwych wskazujące na podstawę takich działań powinny znaleźć odzwierciedlenie w przepisach ustaw, na podstawie których działają te organy. W kontekście art. 10 DSA istotne jest przekazywanie przez platformę precyzyjnych danych (dane internetowe), dlatego istotne jest ustalenie, jakie kategorie informacji i w jakim zakresie platforma zobowiązana będzie przekazywać organom ścigania lub wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich. Brakuje mechanizmu współpracy organów właściwych i koordynatora ds. usług cyfrowych, który oprócz wymiany bieżącej informacji służyłby wypracowywaniu stanowisk wobec zjawisk wykraczających poza kompetencje poszczególnych organów oraz wspierał koordynatora w merytorycznym przygotowaniu do kontaktów z innymi koordynatorami krajowymi, a także do zajmowania stanowisk w sprawach omawianych w ramach prac Europejskiej Rady ds. Usług Cyfrowych.

Należałoby rozszerzyć kwestie związane z regulacją wynikającą z art. 18 urtv na wszystkie usługi, które dziś są objęte nowymi procedurami zarówno wynikającymi z ustawy urtv, czyli rozdział 6a i 6b, jak i wynikającymi z propozycji odnoszącej się do zmiany ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną. KRRiT powinna dokonywać oceny treści pod względem ustaleń co do ich nielegalności. Odnosząc się do odpowiedzialności pośredników za treści i wymagania związane z nowymi procedurami, powinno się wyraźnie rozróżnić oczekiwane działania względem treści nielegalnych oraz szkodliwych (dezinformacja).

W przypadku, gdy państwo członkowskie oprócz koordynatora ds. usług cyfrowych wyznaczy co najmniej jeden właściwy organ, wówczas państwo to zapewnia, aby odpowiednie zadania tych organów i koordynatora ds. usług cyfrowych były jasno zdefiniowane oraz aby te organy i koordynator ściśle i skutecznie współpracowali ze sobą podczas wykonywania swoich zadań. Proponowane rozwiązanie ustawowe nie określa tych zadań.

W propozycji wdrożeniowej Pani K. Chałubińska-Jentkiewicz zaproponowała odwołanie się do definicji platformy udostępniania wideo wprowadzonej do urtv, rozszerzonej na podmioty takie jak media społecznościowe. Użytkownik musi mieć prawo do szybkiej ścieżki sądowej, tzn. odwołania się od decyzji platformy bezpośrednio do sądu w kraju, w którym mieszka lub przebywa na stałe.

Pan Przewodniczący zaproponował przygotowanie stanowiska w omawianym temacie oraz włączenia do prac KRRiT i Prezesa UKE.

Przedstawienie raportu o niedoborze kadr informatycznych – Pan Krzysztof Głomb, Pełnomocnik Ministra Cyfryzacji do spraw współpracy z administracją samorządową Rzeczpospolitej Polskiej; Pełnomocnik Ministra Cyfryzacji do spraw relacji z podmiotami działającymi na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych.

Pan Krzysztof Głomb odniósł się do dwóch dokumentów przekazanych członkom Rady do zapoznania się, tj. Opinii Komitetu Informatyki Polskiej Akademii Nauk *w sprawie zwiększenia*

liczby oraz ograniczania odpływu specjalistów w zakresie informatyki w Polsce oraz rekomendacji Sieci Edukacji Cyfrowej KOMET@: *JAK OGRANICZYĆ DEFICYT SPECJALISTÓW ICT W POLSCE? BIAŁA KSIĘGA ZALECEŃ I WNIOSKÓW Z NARADY PUBLICZNEJ.*

Pan K. Głomb podkreślił, że ww. dokumenty są wyrazem najgłębszego zaniepokojenia sytuacją na polu edukacji informatycznej/cyfrowej w Polsce. Opinię Komitetu Informatyki PAN można traktować jako ogłaszającą alarm w zakresie nieuchronnego zanikania kształcenia informatycznego na poziomie wyższym, czyli ograniczania się z roku na rok liczby studentów i liczby absolwentów w wyniku sytuacji prawno-organizacyjnej. W mniemaniu członków Komitetu obecne uwarunkowania prawne i finansowe zamykają wręcz drogę do zwiększania liczby absolwentów studiów II stopnia i będą nadal powodowały zmniejszanie się liczby studentów I roku i absolwentów tych kierunków. W ciągu 5 lat może dojść nawet do ograniczenia o połowę liczby studentów i absolwentów wspominanych kierunków. Pan K. Głomb zaapelował do Rady o zainteresowanie się tym tematem i ocenił, że warto podjąć pilne prace nad środkami zaradczymi.

Drugi dokument określony został wynikiem swoistej narady publicznej, na którą złożyły się debaty czterech środowisk: akademickiego, oświaty, firm sektora ICT oraz firm i NGO, szkolących specjalistów ICT w Polsce, a także debaty stacjonarnej, która odbyła się w 16 grudnia 2022 r. Rekomendacje są zbiorem kilkunastu konkretnych postulatów strategicznych i sektorowych, wyznaczają mapy drogowe działań, jakie należy podjąć na poziomie państwa.

Pan Krzysztof Głomb zaapelował o rozważenie udzielenia poparcia wymienionym dokumentom.

Pan Przewodniczący zadecydował, aby w tej sprawie Rada wyraziła swoje stanowisko.

Uczestnicy posiedzenia:

Członkowie Rady:

1. Izabela Albrycht
2. Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz
3. Konrad Ciesiołkiewicz
4. Andrzej Dulka
5. Agnieszka Gryszczyńska
6. Michał Kanownik
7. Janusz Kosiński
8. Karol Krawczyk
9. Anna Beata Kwiatkowska
10. Mirosław Maj
11. Dariusz Milka – Wiceprzewodniczący
12. Aleksandra Musielak
13. Józef Orzeł - Przewodniczący
14. Robert Trętowski
15. Mateusz Tykierko

Zaproszeni goście:

16. Krzysztof Głomb, Pełnomocnik Ministra Cyfryzacji do spraw współpracy z administracją samorządową Rzeczpospolitej Polskiej; Pełnomocnik Ministra Cyfryzacji do spraw relacji z podmiotami działającymi na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych
17. Jarosław Mojsiejuk, ekspert Rady
18. Przemysław Sypniewski, ekspert Rady
19. Wiesław Paluszyński, ekspert Rady

Sekretariat Rady i pracownicy Kancelarii Prezesa Rady Ministrów:

20. Michał Pukaluk, Zastępca Dyrektora Departamentu Cyberbezpieczeństwa w KPRM
21. Marcin Wysocki, Zastępca Dyrektora Departamentu Cyberbezpieczeństwa w KPRM
22. Michał Mucha, Zastępca Dyrektora Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych w KPRM
23. Jarosław Sekuła, Naczelnik Wydziału, Departament Polityki Cyfrowej w KPRM
24. Joanna Laskowska, KPRM